

België - Belgique
P.B.
3800 Sint-Truiden
Centrum
BC 9423

Het Kroniekje

Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Aulenteer

natuurpunt
Aulenteer

2011 nr 4

P409288

Afgiftekantoor 3800 Sint-Truiden Centrum

Jaargang 33 – 4e trimester 2011 - Uitgave nr. 32

V.U.: Koenraad Van Meerbeek, Lepelstraat 34, 3800 Sint-Truiden

Kalender Kalender Kalender

JANUARI

Zaterdag 7 januari: Ledenfeest

Samenkomst: 19u Natuur.huis Aulenteer & Pes, Kleinveldstraat, Gelinden

Organisatie: Natuurpunt Aulenteer

Zondag 8 januari: Akkervogeltelling te Gelinden en omstreken

Samenkomst: 9u30 Natuur.huis Aulenteer & Pes, Kleinveldstraat, Gelinden(aperitief bij terugkeer omstreeks 11u30)

Gids: Yvon Princen

Organisatie: Natuurpunt Aulenteer

Zaterdag 21 januari: Likona contactdag

vanaf 8u45 in Universiteit Hasselt, Campus Diepenbeek

FEBRUARI

Zondag 5 februari: Vechmaal en Hinnisdael: Langs akkers, holle wegen, dorpswegen en grotten (niet in de grotten!)

Samenkomst: 14u Kapel van St.Pieters Heurne, Vechmaal of

13.30u: carpoolen vanaf Europaplein, Sint-Truiden

Gids: Charlie Claesen

Organisatie: NP Aulenteer ism Toerisme Sint-Truiden

MAART

Zondag 4 maart: Natuur, landschap en cultuur tussen Kleinveld en Klottesberg te Overbroek en Marnsil

Samenkomst: 14u Natuur.huis Aulenteer & Pes, Kleinveldstraat, Gelinden

Gids: Diederik De Leersnyder

Organisatie: NP Aulenteer ism Toerisme Sint-Truiden

Kroniekje

Verantwoordelijke uitgever, redactie & vormgeving:

Koenraad Van Meerbeek – Lepelstraat 34, 3800 Sint-Truiden

E-mail: info@natuurpuntaulenteer.be

Artikels: enkel de auteur is verantwoordelijk voor inhoud en stijl.

Tel. voorzitter Diederik De Leersnyder: 011 69 16 22

Aulenteer Kroniekje

Tijdschrift voor leden van Natuurpunt Aulenteer

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Inhoudstafel

Woord vooraf: Het gaat goed met Aulenteer!	2
Website!! - Voorblad - Digitaal.....	3
Lidgeld	4
Bore is geboren	5
Een onbekende rups.....	6
Vogel in de kijker: De Rode wouw(Milvus milvus).....	7
Bossen in België	9
De Mergelgrotten van Hinnisdael	11
Paddenstoelenwandeling te Nieuwenhoven 4/10/2011	13
Vogelweetjes van Richard	15
Verslag werkdag te Overbroek.....	16
Bechsteinvleermuizen.....	18
Biomassa	19
Bomenwandeling te Nieuwenhoven (6 november 2011)	21
De Bosuil	22
Weetjes van Diederik	23

Aulenteer

Al onze activiteiten handelen over natuur, cultuur en milieu. Elke eerste zondag van de maand is er een geleide natuur- en cultuurwandeling, georganiseerd door Toerisme Sint-Truiden en de Aulenteernatuurgidsen. Een wandeling duurt maximaal 2 uur, tenzij anders is vermeld. Graag aangepaste kledij. Honden thuislaten a.u.b.

Voor slechts €7,50 per jaar wordt u uitgenodigd op de activiteiten van Aulenteer en ontvangt u ons driemaandelijks tijdschrift het 'KRONIEKJE' met activiteitenkalender. Adres: Aulenteer Natuur.huis, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden) - rekeningnummer: 001-0765746-07 - Tel. 011 69 16 22.

U kunt ook voor een volwaardig Natuurpuntabonnement kiezen, dan schrijft u €24,- over op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding Aulenteer.

Woord vooraf: Het gaat goed met Aulenteer!

De vele, niet lekkere berichten zoals "mijn geld op de bank brengt niets op", of "alles wordt duurder en ik heb geen geld meer", parlementariërs die niet tot een eensgezind, goed standpunt kunnen komen, enz... leveren niet bij aan een goede Kerst en Nieuwjaar.

Maar mag ik je vertellen dat het met Aulenteer goed gaat? We sluiten 2011 af met een pracht van een overzicht van activiteiten waar we mogen fier op zijn:

De twee cursussen (natuurfotografie en vlinders) die in het Natuur.huis doorgingen waren succesvol: vele tevreden gezichten bij de cursisten. Met de akkervogels gaat het dankzij de maatregelen (bloemrijk-grasland, buffergrasstroken, bijvoederen,...) beter.

Op de maandelijkse wandelingen kwamen vele deelnemers opdagen. Met 'groene vingers' hebben we voor de school van Zepperen een prachtdag kunnen organiseren (lees elders in dit Kroniekje).

Maar vooral: Ons natuurbeheer in de natuurreservaten Overbroek, Opd'Hei, Bosberg geven mooie resultaten. De NP-werkploeg deed werkelijk zijn best om de planning op tijd af te werken. De rietvelden werden zelfs voor een tweede maal gemaaid. Het fietspad werd beter beheerd, de struiken op de helling werden aangepakt...

Het Natuur.huis in Overbroek kent zijn uitstraling. Vele activiteiten gaan er door. Regelmatig zijn er aanpassingen. De schrijnwerker vliegt er in. Binnenkort kunnen we iedereen weer uitnodigen voor de nieuwe, grote Mergeldag.

Jongeren stromen ons bestuur binnen. Dat is een must en een goede zaak voor de natuur.

We proberen ook steeds onze natuurgebieden uit te breiden. Hier zijn we aardig in geslaagd in Helshoven: Met de vallei van de Herk zijn we op weg om een grote en lange natuurverbindingstrook te creëren.

Binnen enkele dagen ontvang je je nieuwe Aulenteerkalender 2012. Mag ik je vragen om je lidgeld onmiddellijk te betalen. Als je dit even weglegt komt er maar afstel van of je vergeet het. De natuur heeft je steun zeker nodig!

En mag ik je ten slotte uitnodigen voor het samenzijn om 19 uur op zaterdag 7 januari 2012. Met kaas, biovlees, biofruitsappen, wijn en trappistenbier mag je genieten, kijken, luisteren, kletsen: 2012 proost. Het ga je goed!

Zalig Kerstmis en Gelukkig Nieuwjaar

Diederik De Leersnyder

Website!!

Het adres van de website van Natuurpunt Aulenteer is veranderd! Het nieuwe adres is nu:

www.natuurpuntaulenteer.be

Voorblad

De helling van ons natuurreservaat Overbroek te Gelinden siert deze keer het voorblad van het Kroniekje (met dank aan Diederik).

Wil jij volgende keer jouw foto op het voorblad zien prijken? Stuur je foto dan door naar info@natuurpuntaulenteer.be met de vermelding "Foto voorblad" en waar je de foto getrokken hebt. Graag een foto die in het seizoen past. Zorg er zeker voor dat de foto voldoende groot is (min 2 Mb)!

Digitaal

Wil je het Kroniekje digitaal ontvangen? Stuur dan een mailtje met je naam, adres en de vermelding dat je het Kroniekje digitaal wilt ontvangen naar info@natuurpuntaulenteer.be.

Lidgeld

Wenst u een verlenging van uw lidmaatschap? Dan is dit nu hét moment om het in orde te stellen. Verlenging kan gewoon door een overschrijving van €24,- op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van 'Aulenteer + uw lidnummer'. (IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB).

Bent u een nieuw lid? Dan vermeldt u: 'Aulenteer + naam + nieuw lid promotie' en u ontvangt dan zo snel mogelijk het welkomstpakket en alle volgende tijdschriften.

Wilt u zich graag abonneren op Natuur.focus of Natuur.Oriolus? Voor een abonnement op één van beide stort u €8,50 bovenop het lidgeld met vermelding van "Aulenteer + (Nieuw) lid(nummer) + Natuur.focus of Natuur.oriolus". Als u zich op beide abonneert, stort u € 14,50 extra met vermelding "Aulenteer + (Nieuw) lid(nummer) + Natuur.focus + Natuur.oriolus".

Voor €24 per jaar, bent u lid van Aulenteer én Natuurpunt en dit biedt u de volgende voordelen:

- ✓ u bent van harte welkom op al onze activiteiten en volwaardig lid van Aulenteer
- ✓ u ontvangt ons driemaandelijks tijdschrift 'Aulenteer Kroniekje'
- ✓ vijf maal per jaar het kleurrijke ledentijdschrift Natuur.blad
- ✓ de mogelijkheid om een abonnement te nemen op Natuur.focus, het kwartaalmagazine voor natuurstudie en natuurbeheer of Natuur.oriolus, hét tijdschrift voor de vogelliefhebber.
- ✓ een volledig aanbod van honderden activiteiten in gans Vlaanderen
- ✓ 10% korting in onze Natuurpuntwinkels
- ✓ Nog tal van andere kortingen die je kan vinden op de website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be

Wenst u enkel lid te worden van Aulenteer? Dat kan! De prijs voor enkel het Aulenteerlidmaatschap bedraagt €7,50. Dit bedrag stort u op het nr. 001-0765746-07 op naam van Aulenteer Natuurpunt, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden).

Bore is geboren

Zaterdag 10 oktober werd er een kalfje gevonden in het natuurreservaat Op d'Hei in Runkelen. De burens hadden de schepen van milieu, Filip Moers, gebeld omdat er plots lawaaioverlast was. Veel geroep van een koe. De schepen nam contact op met mijn papa om na te gaan waar dat vandaan kwam.

Na zoeken vonden papa en wij een luid roepende koe en na nogmaals lang rondkijken zagen we een kalfje in een diepe gracht. Een schattig teddybeertje. Een gracht met veel lisdodde in maar zonder water. Papa kroop over de takken die hij gelegd had over het andere beekje met water.

Papa had het kalfje vastgepakt (zie foto), was uit de beek gekropen en had het kalfje over de prikkeldraad in de wei gezet. Maar het kalfje schreeuwde luid, viel op haar snuit en rende naar mij omdat de mamakoe aan mij kwam snuffelen. Daarna begon het kalfje melk te drinken. De dagen daarna begon de miserie pas goed. Elke dag (elk uur) ontsnapte Bore opnieuw.

Toon en Lore De Leersnyder.

Lore mocht deze keer een naam bedenken voor het jonge kalfje: Het werd Bore (niet Borus, want het was geen stiertje). Het kalfje van vorig jaar werd door Toon bedacht met de naam: Chakalaka.

Een onbekende rups

In de zomer vond Daniëlle Kevers van Natuurpunt Aulenteer een onbekende rups in haar tuin. Deze bevond zich niet op zijn normale waardplant, het Wilgenroosje, maar was aan het verdrinken in een vijver. Na een reddingsoperatie, trok Daniëlle onderstaande foto. Omdat zij de rups niet kon determineren, stuurde ze de foto door naar het bestuur van Aulenteer. Voor de vlinderkenners van Aulenteer was dit geen probleem en de rups kreeg al gauw een naam: "Groot avondrood", mailde onze voorzitter. Volgens Yvon Princen een pijlstaartvlinder die nog redelijk algemeen is.

Wanneer deze rups zich ontpopt zal er een 4,5 tot 6 cm grote nachtvlinder tevoorschijn komen met geelgroene en roze vlekken en strepen.

Koenraad

Bron: noorderkempen.be

Vogel in de kijker: De Rode wouw(*Milvus milvus*)

De Zwitserse stad Fribourg, gelegen op een 30-tal km van Bern, is een gezellige universiteitsstad. De stad is gekenmerkt door een lager- en een hoger stadsgedeelte. Het lagere stadsgedeelte noemt men de Oude Stad, het hogere stadsgedeelte de Nieuwe Stad. De Oude Stad wordt bevoeid door een mooie meanderende, bijwijlen woeste alpenrivier, de Sarinne. De vallei van de Sarinne, heeft in de Oude Stad, aan één zijde, over een lengte van verschillende kilometers, zeer hoge kliprotsen.

Rondom Fribourg bevinden zich ook vele bossen, een uitgebreid natuurgebied met enkele meertjes, en verder uitgestrekte landbouwgebieden. En over deze prachtige biotoop zweeft geregeld een indrukwekkende, grote rood-bruinachtige roofvogel, die de inwoners "Milan Royal" noemen (Franse benaming voor de Rode wouw). Bij mijn bezoek aan Fribourg, in de maand Augustus 2011, werd ik tijdens een

ochtendwandeling in één van de omringende bossen plotseling opgeschrikt door het afgrijselijk doodsgekrijs van een vogel. Vlak voor mij, op een lage beukentak, zag ik een grote houtduif, gekneld onder de grote klauwen van een Rode wouw. Even later vloog de roofvogel met zijn prooi weg in de richting van de

kliprotsen. Deze dramatische ontmoeting had op mij een onvergetelijke indruk nagelaten... Ik wilde meer weten over deze angstaanjagende grote roofvogel.

Bij het bestuderen van de beschikbare info, kwam ik tot de ontdekking, dat in de periode van 07-11-2008 tot 07-11-2011, de Rode wouw 42x onze fruitstreek heeft bezocht(hetzij overvliegend, hetzij ter plaatse foeragerend, hetzij jagend). Vooral de relatief open akkers rondom de dorpjes Rutten, Montenaken, Ginkelom, Aalst, Gelinden en Heers bleken voor deze vogel favoriete pleisterplaatsen.

Vergelijken we een volwassen Rode wouw met een Buizerd, dan blijken zowel de lichaamslengte (61-72 cm, bij Buizerd is dat 46-58 cm) als de vleugellengte (140-165 cm, bij Buizerd is dit 110-132cm) veel groter te zijn bij de Rode wouw. Deze rondcirkelende reus garandeert telkens weer spektakel, wanneer zijn groot schaduwsilhouet, in grote cirkels ronddraaiend, de blauwe hemel trotseert. In zijn actieve vlucht heeft hij een hoog op- en diep neergaande vleugelslag, afgewisseld door lange, "moeiteloze" zweefpauzes met constante vleugel- en staartbewegingen om de windstromingen te pareren.

Het volwassen vrouwtje van de Rode wouw is heel wat groter dan de man. Er is geen onderscheid in het verenkleed. De bovenzijde is roodbruin met lichte diagonale band over de dekveren van de arm (niet altijd opvallend). Lange diep gevorkte, rossige staart(donker gepunt aan de buitenzijde). Onderdelen zijn roodbruin, lichte kop (fijn gestreept), zwarte lengtestrepen op borst, bruinrode onderstaartdekveren. De staart is duidelijk lichter dan de anaalstreek. Het spierwitte veld van de hand contrasteert scherp met de zwartgepunte buitenste handpennen en de donkere arm.

En nu maar met de verrekijker in de hand onze fruitstreek afschuimen op zoek naar de Rode wouw. Of wie weet... zie ik jullie misschien wel eens terug in Fribourg!

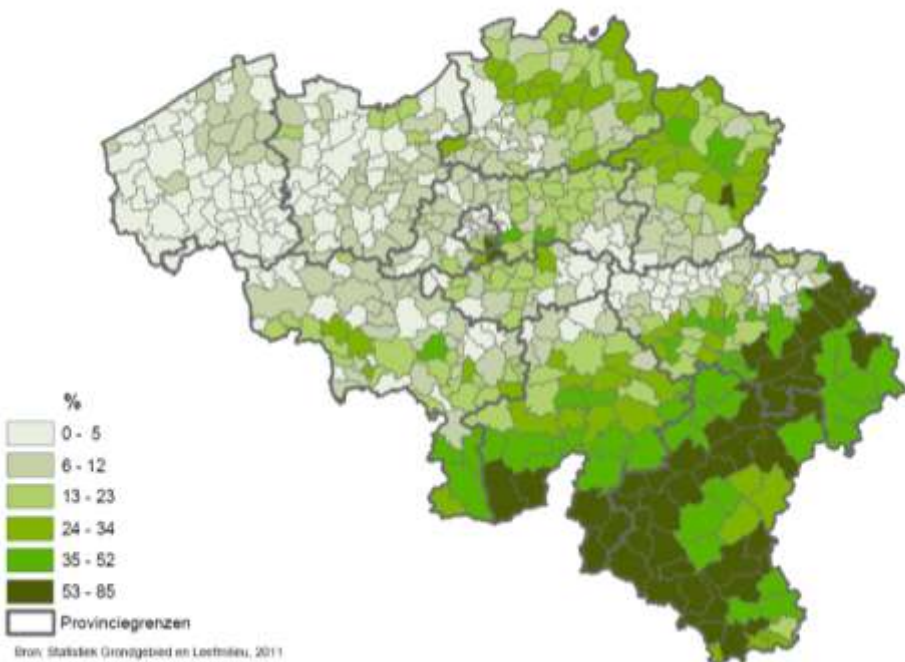
Tekst: Richard Vandergeten; foto: Dirk Ottenburghs

Bossen in België

Tijdens het Internationaal jaar van het Bos mag er flink wat aandacht gaan naar de toestand van onze bossen in België. Onlangs publiceerde de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie een gedetailleerd bestand met cijfers van bosoppervlakte per gemeente. De cijfers werden berekend op basis van regionale bosinventarissen en kadastergegevens.

Op 1 januari 2011 telde België 700.000 ha bosoppervlakte. De totale bosoppervlakte bedekt ongeveer één vierde (23%) van België. Wallonië is het meest bosrijke landsgedeelte van België met 550.000 ha, wat overeenkomt met een derde van de oppervlakte van dat gewest. In het Brussels hoofdstedelijk Gewest is er slechts 1800 ha. In Vlaanderen hebben we ongeveer 146000 ha bos. Dit lijkt misschien veel, maar met een bosindex van 11% is Vlaanderen één van de bosarmste regio's in Europa! Bovendien neemt de bosoppervlakte steeds af. In 2009 is er elke dag 1,5 voetbalveld ontbost. Hier moet dringend iets aan gedaan worden. Met het dalende bosaandeel staat Vlaanderen overigens alleen in Europa. In de laatste 20 jaar is er in Europa meer dan 2 miljoen ha bos bijgekomen.

Bosoppervlakte per gemeente in 2011

De bosrijkste gemeente van Vlaanderen is het Vlaams-Brabantse Hoeilaart. De gemeente telt maar liefst 1.142 ha bos, dat is meer dan de helft van de totale oppervlakte van de gemeente. Dit is uiteraard te danken aan de aanwezigheid van het Zoniënwoud. Limburg krijgt de titel van bosrijkste provincie. De top 3 van bosrijkste gemeenten in Limburg is als volgt: Zutendaal (1.731 ha of 54% van de totale oppervlakte van deze gemeente), As (1.083 ha, 49%) en Meeuwen-Gruitrode (3.612 ha, 40%).

De bosoppervlakte in Sint-Truiden bedraagt op dit moment 721 ha, wat overeenkomt met 7 % van de totale oppervlakte van de stad. Met dat cijfer zitten we bijna achteraan in het Limburgse klassement. Sinds 2001 is er slechts 5 ha bos bijgekomen. Als je bovendien weet dat een groot deel van de bossen hier bestaan uit weinig interessante populierenplantages, dan behoeft het geen verdere uitleg dat Sint-Truiden geen goede beurt maakt. Zoals in heel Vlaanderen, is er nood aan herstel van de bestaande bossen en aan bosuitbreiding.

Dorien Grosemans en Koenraad Van Meerbeek

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
Bosbarometer 2010 – Vereniging voor bos in Vlaanderen

De Mergelgrotten van Hinnisdael

Deze Grotten dateren waarschijnlijk van voor de tijd der Romeinen. Ze maken een geheel uit met de mergel- en silexgroeven van de Jekervallei. Men vindt ze in dat dal ook terug in Sluizen, Boirs en Glaaien. De grotten bevinden zich in ZO-richting, te midden van een bosje op ongeveer 1100 m van de kerk. Daar bevindt zich de ingang van de "Grote Grot" of de grotten van Hinnisdael, zo genoemd naar de vroegere eigenaars.

Grotten van Hinnisdael (Johnny Cloesen)

Daar men de grotten ook "kuilen" noemt, is het duidelijk dat de silex aanvankelijk aan de grond gewonnen werd. Pas later is men begonnen met de horizontale uitbating via gangen. Het landschap aan de kuilen is hiervan een treffend voorbeeld. De grotten vormen drie groepen van

onderaardse, tamelijke ruime gangen, uitgezaagd in de bovenlaag van de zachte Maastrichterse tufsteen, in de volksmond "mergel" genoemd. Deze korstzone kon hier ontstaan omdat op deze plaats de beschermende zanden van het Tongriaan ontbreken en aldus het Maastrichtiaan kon dagzomen. Niet te verwarren met de "Mergels van Gelinden".

Deze mergelgroeven zijn daarenboven de enige van het Scheldebekken, daar de andere groeven tot het Maasbekken dienen gerekend te worden. De ontginning van deze steen gebeurde al in de Romeinse periode. Men gebruikte toen reeds de mergel voor de onderbouw der houten huisjes. Sommige gebouwen zouden nu nog dergelijke basisconstructies bezitten.

Wellicht, maar dan in mindere mate, werd daar ook de mergel gebruikt voor de constructie van ganse gebouwen. Zo veronderstelt men dat de vroegere burcht of kasteelhoeve van Hinnisdael, die zich midden het grottengebied bevond op een diepe rechthoekige, inzinking van het reliëf, gebouwd werd met grote mergelblokken. Tevens werd de basiliek van Tongeren gebouwd met mergel uit de groeven van Vechmaal. Ook de onderbouw van onze huidige kerk bestaat uit mergelblokken, afkomstig van deze groeven.

De laatste ontginningsactiviteiten dateren immers van rond de tijd van de bouw van onze kerk

De mergel werd tevens gebruikt als teelaarde, vermits onze voorouders hun landerijen "mergelden" om de vruchtbaarheid van de bodem te bevorderen.

De hellingen en flanken van de grotten, die nu met struikgewas en kreupelhout bebost zijn, werden in de middeleeuwen als wijnbergen benut.

De vleermuis

Door de aanwezigheid van deze groeven en door de ligging vormt Vechmaal een belangrijke overwinteringsplaats voor de insectetende vleermuizen, naast nog tal van grotslappende vleermuissoorten als de snorvleermuis, de grootoor en de dwarsoor.

Inderdaad, zo'n mergelgroeve vormt de ideale biotoop voor de vleermuis om de winter te overleven ; het is er rustig en er heerst het ganse jaar door een temperatuur die schommelt tussen de +7 tot 10°C en een relatieve vochtigheidsgraad tussen de 96 à 100%. Als de vleermuis rond oktober in zo'n mergelgroeve aankomt, daalt haar eigen lichaamstemperatuur tot deze van haar omgeving en haar hartslag van 600 tot 30 slagen per minuut. Door dit mechanisme zal ze veel minder van haar vetreserves gebruiken en zo de winter weten door te komen. In de winterslaap gestoord worden kan dan de dood betekenen omdat de vleermuis dan aan een grotere kadans gaat leven en de vetreserves uitgeput zijn alvorens de slaap beëindigd is.

Paddenstoelenkweek

Bron: Mijnflandria.be

Omwille van de constante temperatuur kweekte men rond de jaren 1930-1940 tot de jaren 1950-1960 nog volop paddenstoelen. Doch deze kwekerijen verdwenen definitief met de panische angst die de bevolking trof bij het ongeval van 23 december 1958 in het nabije Zichen toen de Roosberg instortte en 18 mensen er de dood vonden. De

talrijke waterputten, in feite verluchtungskokers met een puntvormig deksel, getuigen hier en daar nog in het veld van de oude grotten in de ondergrond. Ook waren er verschillende andere ingangen in Vechmaal waarvan er enkele zijn ingestort of dichtgemaakt. Zo vindt men in dit deel van Vechmaal gangen genoeg onder de grond tot in de gemeenten Zichen-Zussen-Bolder, Valmeer, Kanne en andere...

Paddenstoelenwandeling te Nieuwenhoven 4/10/2011

Een paar eenvoudige tekeningen op wat karton. Dit waren de perfecte didactische middelen die Johan gebruikte voor deze openluchtklas over schimmels, paddenstoelen of zwammen. Tijdens de rest van de wandeling ging het trouwens op dezelfde duidelijke wijze over

paddenstoellichamen (te vergelijken met een vrucht zoals een appel), het *velum universale* (omhullend vlies) en *velum partiale* (laat een ring achter), het blauwzuur van de morielje (dat achterblijft in het kookvocht) en zovele andere wetenswaardigheden.

Samen met de bacteriën zijn schimmels de reducenten in de natuur. Planten zijn de producenten, de dieren en wijzelf zijn de consumenten... Vandaar misschien de grote groep geïnteresseerden bij dit soort wandelingen? "En is deze paddenstoel eetbaar?" is dan natuurlijk een vraag die schreeuwt om een antwoord als "ja, doch maar éénmaal!", wanneer de wandelaar de giftige Groene knolamaniet aanwijst.

Vele van deze schimmelvruchten zijn gewoon niet smakelijk, andere moet je eerst koken, nog andere doen je kokhalzen, sommige mag je niet samen met alcohol eten op straffe van geweldige misselijkheid en er zijn er die ondanks alle mogelijke bereidingen dodelijk giftig blijven.

Nieuwenhoven is als bos geweldig rijk aan paddenstoelsoorten en elk jaar zien we er wel enkele die we

vorig jaar niet hadden gevonden. Het omgekeerde kan ook: soms determineert de gids de week ervoor, al voorbereidend, enige prachtexemplaren, om die dan op de dag van de publiekswandeling nergens meer terug te vinden. Met de houtige soorten (tonderzwam, houtknotszwam, berkenzwam) valt dat terugvinden mee, maar de wekere paddenstoelverschijningen stellen je soms voor verrassingen. Een fijn ding als een Glimmerinktzwam kan in een week tijd verworden zijn tot een zwarte tranen druipend vodje en een mooie Braakrussulla kan door slakken in een zeef zijn veranderd. Alsof ie voetjes heeft gekregen kan een slijmzwam na verloop van een maand een heel eind zijn opgeschoven, maar hij hoort dan eigenlijk ook niet thuis tussen de paddenstoelen. De slijmzwammen zijn namelijk een aparte groep. Een typische "verschijner" dan weer is de grote stinkzwam, eerst een wit bolletje "duivelsei" en kort daarop een steel met groenzwartgespoord kopje. Zich verstoppen is dan meestal niet meer mogelijk met het "parfum" dat hij verspreidt !!!

Tenslotte voor degenen die de namen van de ontdekte specimen willen weten, hier een beknopt lijstje:

Gele aardappelbovist, berkenboleet, berkenzwam, braakrussulla, eekhoorentjesbrood, elfenbankje, gele aardappelbovist, gele knolamaniet, gele korstzwam, glimmerinktzwam, groene knolamaniet, grote sponszwam, grote stinkzwam, honingzwam, houtknotszwam (dodemansvinger), kastanjeboleet, kostgangersboleet, morielje, oorlepelzwam,

paardenhaartaailing, parelamaniet, platte tonderzwam, rechte koraalzwam, rodekoolzwam, roodporiehoutzwam, rosse populierboleet, spekzwoerdzwam, tonderzwam, waaierbuisjeszwam, witte tandzwam en zwavelkopje.

Tekst: Annemie Verheyden

Foto's: Koenraad Van Meerbeek

Vogelweetjes van Richard

1. De Goudlijster is na vijftig jaren opnieuw terug waargenomen in Vlaanderen. En dat is hartverwarmend nieuws! Op 21 Oktober 1961 werd de laatste Goudlijster te Kessel (Antwerpen) gevangen. Ze werden indertijd met strikken gevangen en als een rariteit voor veel geld aan verzamelaars verkocht. Nu staan deze vogels op de rode lijst, en is er een strikt vangverbod. Goudlijsters broeden in Siberië, in de dichte, vochtige taiga tussen de naaldbomen. We kunnen hier dus weer spreken van een uitzonderlijke waarneming van een "dwaalgast".

Goudlijster (Bron: vogelsbekijken.be)

2. De gemeente Alken adopteerde in 2006 de "IJsvogel ". De IJsvogel heeft behoefte aan kleine visjes als voedsel en is hierdoor gebonden aan water. Om deze vogel te helpen overleven heeft Natuurpunt Alken met Europese, Provinciale en Gemeentelijke subsidies een vispaaiplaats uitgewerkt nabij Stevoort, aan de Blekkenbergstraat. Prachtig initiatief! Ondertussen is de

IJsvogel (Bron: vogelwerkgroepneede.nl)

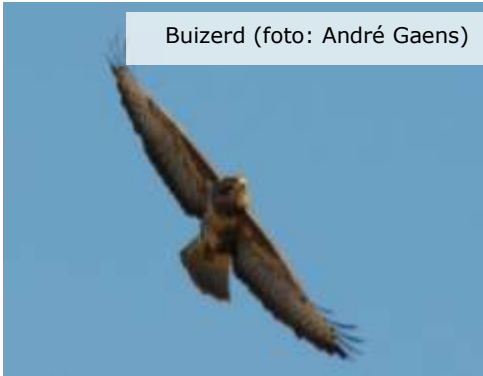
eerste IJsvogel reeds gesignaleerd.

3. Midden in het natuurreservaat, het Zwin, worden binnenkort door het Agentschap van Natuur en Bos en de provincie West-Vlaanderen een aantal immens hoge, dichte vogelvolières gepland. Hierin zouden dan vogels eigen aan de Zwinhabitat tentoongesteld worden. Vogelbescherming Vlaanderen heeft deze plannen afgekeurd. Het is didactisch veel interessanter om alle vogels, waaronder ook enkele zeldzame exemplaren, in de vrije natuur te leren waarnemen en te fotograferen!

4. In de periode na 11 November 2011 trokken Kraanvogels, Rode Wouwen, en Ruigpootbuizerds weer veelvuldig over onze fruitstreek op weg naar warmere oorden. Ze werden waargenomen in Oetersloven, Herstappe, Nerem en Rutten. Dus geregeld eens omhoog kijken is de boodschap!

5. Op 22 oktober 2011 werd nog een zeer late Boerenwaluw waargenomen boven de vogeltelpost van Oetersloven. Waarschijnlijk een jonge boerenwaluw van een laat broedsel. En nu maar hopen dat die sukkelaar in Afrika veilig en wel bij zijn soortgenoten terecht komt!

6. Gelezen in de krant: Bij het natuurhulpcentrum in Opglabbeek is op 26 November 2011, een zwaar gekwetste Buizerd binnengebracht.

Buizerd (foto: André Gaens)

Natuurvrienden hadden deze vogel gevonden op het grondgebied van Sint-Truiden. De vogel bleek te zijn getroffen door hagel, afkomstig van een jachtgeweer. De dierenarts stelde een gebroken vleugel vast. Daarenboven vond de dierenarts 2 hagelbolletjes in de buik. Een derde bolletje versplinterde een bot. De Buizerd werd geopereerd. De sukkelaar zal nog verschillende

weken in de spoedafdeling van het Natuurhulpcentrum verblijven. Geregeld komen er klachten binnen van jagers die zich niet aan de regels houden. De jacht op Buizerds is trouwens nog altijd verboden.

Richard

Verslag werkdag te Overbroek

De Sint-Aloysius school (Patersschool van Zepperen) is eind november op bezoek geweest in het natuurreservaat Overbroek te Gelinden.

Het was een dag van vele kleine natuurwerkjes. We hadden voor de leerlingen van het 1ste tot het 6de humaniora verscheidene natuurwerkjes opgelijst. Deze werkjes passen in het algemeen dagdagelijks natuurbeheer van het natuurreservaat, nl.: plantgoed vrijstellen van kruid, wilgen knotten, de takken hiervan verzagen en wegslepen, takkenwallen maken,

biotuin toedekken voor de winter, haag onderhouden, exoten (bamboe en sneeuwbes) verwijderen, struiken op helling uitdunnen en wegslepen. Het kampvuur is voor een andere keer.

Wat ook zeer geapprecieerd werd door de school was dat we onze zaal van het Natuur.Huis Aulenteer & Pes hebben kunnen ter beschikking stellen. Hier werden de 60 leerlingen en leerkrachten opgevangen en kregen ze een inleiding tot de natuurbeheersdag. 's Middags was het hier een drukte van je welste: soep verdelen, boterhammen opeten, dagmenu van Den Teljoor bestellen,

enz. Het was eigenlijk ook een gezellig samenzijn met de buurt die wekelijks hier naar de restaurantdag komt.

Hierbij nog enkele foto's die meer zeggen dan vele woorden. Wie weet schrijft er nog een leerling zijn of haar ervaringen eens in een klein verslagske. Groeten en tot een volgende keer?

Diederik

We vergeten niet alle medewerkers te bedanken; deze waren: Richard Vandergeten, Annemie Verheyden, Charlie Claessen, Michel Vanoost, Lydia Vanberghen, Marijke Vanhoutte, Rik Rappé, Marc Nicolaï, De NP ploeg o.l.v. Kris en Nico, Den Teljoor, alle leerkrachten, ...

Bechsteinvleermuizen

De Bechsteinvleermuizen leven in kolonie. Een kolonie is een moeder met haar jongen. De plaats: een holle boom. Het mannetje zwerft overal een beetje rond. Ze jagen in een radius van +/- 500m rond de kolonie. In bepaalde periodes zwermen ze uit. De plaats van verzameling zijn de grotten waar ze overwinteren en paren. Ze bewegen dan in een straal van 25 km.

Nieuwenhoven valt net in de radius van de grotten van Vechmaal. In Kluisbos is 1 mannetje gevonden. De meeste Bechsteins leven in Belvue bos, Jongenbos, Hasselbos. Men heeft via zendertjes de gevangen vleermuizen van Vechmaal en Riemst gevolgd. Het ging allemaal richting Kortesseem.

De vleermuizen veranderen snel van boom. Waarschijnlijk om parasieten achter te laten.

Het onderzoek dat loopt, lijkt me vrij grootschalig. Op 2 september was het warm en windstil. Dat is blijkbaar het ideale weer voor vleermuizen om te trekken. Er werd toen met 40 personen op de verschillende plaatsen gevangen. Blijkbaar is er nooit eerder onderzoek geweest op dit niveau.

In een bos boven Nieuwenhoven (moet Mierhoopbos zijn?) Is een unieke vangst gedaan, maar vermits ik niet voorzien was op notities weet ik het niet meer welke.

De bossen moeten niet alleen oud zijn maar ook permanent. Men heeft bijgevolg verschillende kaarten op elkaar gelegd en enkel die plaatsen waar altijd bos is geweest heeft men weerhouden om te zoeken. Er moet eik, es of linde aanwezig zijn en water is ook noodzakelijk

Bechsteins vleermuis (Foto: Paul Van Hoof)

Biomassa

Biomassa is een algemene term voor al het organisch materiaal op aarde, afkomstig van micro-organismen, planten en dieren.

De bron van al dit materiaal komt door zonne-energie via fotosynthese door chlorofyl van plantaardige organismen en sommige bacteriën. Biomassa combineert niet alleen de productie van energie zoals ook zonnepanelen, windmolens en waterkrachtcentrales dit kunnen maar ook de stockage van energie in glucosemoleculen. Tot hiertoe is de wetenschap daar nog niet goed in geslaagd. Batterijen en waterstofcellen hebben nog steeds een laag rendement. Bovendien bindt fotosynthese het broeikasgas CO_2 uit de lucht via de formule $\text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 = \text{glucose}$ en worden plantaardige en dierlijke afvalstoffen gerecycleerd in groene grondstoffen.

Men noemt deze producten wel jonge fossiele grondstoffen in tegenstelling tot oude fossiele grondstoffen, de in miljoenen jaren opgestapelde restanten van planten in de bodem met productie van steenkool, aardolie en aardgas.

We weten allemaal dat deze fossiele brandstoffen eindig zijn en dan vormt biomassa een valabel alternatief. Het is de taak van bio-ingenieurs om de beste methode te vinden om uit deze biomassa elektriciteit op te wekken.

Biomassa dient in de eerste plaats als voedingstoffen voor mens en dier. De delen die niet voor voeding geschikt zijn, de reststoffen bij productie van voeding, de producten afkomstig van bosbouw, van de agro-industrie en uit de natuurgebieden worden industriële biomassa genoemd. Dit werd tot voor kort gewoonlijk verbrand, gecomposteerd of liet

men wegrotten.

Nu realiseert men zich dat hieruit ook energie kan gehaald worden samen met oude reeds bestaande toepassingen zoals gebruik van textielvezels (katoen, vlas, wol, ...), papier, rubber, hout, fytofarmaca, groenbemesting, ...

Men zal in de toekomst wel moeten leren een juiste verdeling te maken tussen food biomassa en non-food biomassa. Het aanwezige landbouwareaal is immers beperkt (men schat het op wereldniveau op 1500 miljoen ha) en de wereldbevolking neemt exponentieel toe. Al deze monden moeten gevoed worden. Bovendien moet men bij gebruik

van biomassa steeds rekening houden met de biodiversiteit. Monoculturen voor het opwekken van energie zijn dan ook uit den boze. De eerste generatie biobrandstoffen zoals tarwe, maïs, soja en palmolie worden daarbij wel eens met de vinger gewezen omdat ze verantwoordelijk zouden zijn voor de snelle stijging van de voedselprijzen. Doch dit is niet helemaal terecht. Als echte oorzaken kunnen aangehaald worden:

- ✓ De toename van de wereldpopulatie en de stijgende levensstandaard met bovendien een toename van de vleesconsumptie in de derde wereldlanden.
- ✓ Slechte graanoogsten in de graanschuren van de wereld in de jaren 2004 en 2005. Recent zijn er evenwel recordoogsten genoteerd.
- ✓ de sterke afhankelijkheid van de huidige landbouwpraktijk van fossiele energie die sterk in prijs is gestegen
- ✓ De toenemende financiële speculatie in landbouwgewassen.

In de loop van de geschiedenis is de kostprijs van de voedsel nog nooit zo laag geweest.

We moeten leren de landbouwer een exacte prijs te geven voor zijn producten. Bovendien moet de landbouwer opgeleid worden tot natuurbouwer.

Er is nog heel wat werk aan de winkel eer we tot een eerlijke landbouw zullen komen!

Johan Van Meerbeek

Bron: Eric Vandamme en Tom Anthonis, Het ingenieursblad, juni-juli 2011

Bomenwandeling te Nieuwenhoven (6 november 2011)

Waarom verliezen loofbomen al hun bladeren in de herfst?

En wat dan met de beukenhaag?

Waarin verschillen spar, den en lariks?

Welke eiken vinden we op de parking?

Waarom zegt men dat naaldbomen hun naalden niet verliezen als er op de bodem eronder zo'n dik tapijt ligt?

Welke eik herbergt de meeste andere levende wezens, de zomer-, de winter- of de Amerikaanse eik ? En welke komt hier maar weinig voor?

Gaat de sapstroom van een boom via zijn buiten- of zijn binnenkant?

Waarom verkleurt een blad in de herfst?

Als er een mannetjesvaren bestaat, is er dan ook een wijfjesvaren?

Waarin verschillen de vruchten van de tamme- en de paardenkastanje?

Aan welke struik groeit een oor?

DEZE EN VELE ANDERE VRAGEN WERDEN BEANTWOORD TIJDENS DE BOMENWANDELING. WIL JE GRAAG HET ANTWOORD KENNEN, KOM DAN EENS MEEWANDELEN MET ONZE GIDSEN!

Tekst: Annemie

Foto's: Wikipedia, Will-Art, bosrandgroep.nl, Marcel Bex

De Bosuil

De bosuil is één van de talrijkst voorkomende uilensoorten in onze streken. Behalve in loofbos broedt hij ook wel in parken en dreven voor zover er oude bomen staan met voor een nest geschikte bomen. In dichte naaldbossen komt de bosuil alleen aan de bosrand voor. Ook broedt hij in schoorstenen. In de duinen broedt hij in konijnenholen.

Overdag rusten ze uit in dichte boomkruinen, in klimop of in

boomholten. Hierbij zoeken ze contact met een boomstam of –tak waarbij de contouren van hun lichaam in de omgeving opgaan (camouflage). Als hij zich bedreigd voelt worden de lichaamsveren opgezet op voornamelijk rug en kop. De naar de vijand gerichte

vleugel wordt als een schild uitgewaaierd. Verder klopt hij luid met zijn snavel.

De bosuil is iets groter en behoorlijk krachtiger dan de ransuil en de kerkuil. Hij heeft een grote kop zonder oorpluimen en een gedrongen lichaam met meestal een donkerbruin verenkleed.

Bosuilen zijn actief in de schemering maar vooral 's nachts. Hun geroep horen we 's nachts vaak in de bossen. Hierbij beloeren ze hun prooi vanaf een uitkijkpost waarbij ze geluidloos en krachtig toeslaan. Hun prooien zijn kleine knaagdieren die ze in hun geheel inslikken (grotere prooien worden eerst in stukken gescheurd), vliegende insecten, vogels of vleermuizen. Ook eten ze in strenge winters kadavers die ze zelfs tegen buizerds beschermen. Tenslotte jagen ze ook op de grond naar regenwormen waarbij ze voor de mens onhoorbare geluiden kunnen waarnemen.

Bosuilen zijn relatief agressieve vogels die ervan verdacht worden een negatieve invloed te hebben op andere uilensoorten zoals ransuil en steenuil. Daarom is het niet geraadzaam nestkasten te plaatsen specifiek voor deze soort. Ze doen het ook zonder deze kunstmatige hollen goed.

Weetjes van Diederik

1° Drie van de 10 nieuwe windturbines in Diest.

Waarom kan dit nog niet in Sint-Truiden en Gingelom? Hiervoor van ons uit een warme oproep om alle 'koppen' eensgezind bijeen te steken! Een 'groene' Kerst gewenst, met de nadruk op 'groene' energie.

2° De cursus Natuurfotografie, evenals de vlinder cursus, die we i.s.m. Natuurpunt Limburg organiseerden kende een zeer groot succes. Onder naam van de Vallei van de Herk hebben de Natuurpunt afdelingen Borgloon, Heers en Aulenteer deze uitgebreide fotografie cursus laten doorgaan in het Natuur.Huis in Gelinden. Tijdens de voorinschrijvingen bleek al snel dat deze cursus echt goed insloeg.

De theorielessen en de praktijklessen werden zeer gemoedelijk en ook praktisch gegeven. Materiaal, belichting, ISO, sluitertijd, compositie, landschap, macro, dieren en ethiek werden toegelicht.

We proberen nu de deelnemers mee te nemen in een mailgroep voor het uitwisselen van foto-ideeën, een terugkomdag en nieuwe cursussen.

**25% van de dioxine-uitstoot
wordt veroorzaakt
door vuurtjes in de tuin!**

De Wijsberg met zijn bibbelkes

"Gelinden lag zowat aan de andere kant van de wereld, ons noordelijk gelegen gehucht "de drieduivelshoek" eveneens... Maar hier had je het laagste gedeelte van de vallei: We woonden er trouwens vlakbij. Langs die vloedgracht, in het laagste gedeelte van het weiland van de familie Berger, was er een poel met heel wat kikkers en amfibieën. Ook dat trok ons aan. Dan was er nog die indrukwekkende "Wijsberg", een zalig landschapselement. Wat hebben we daar geravot en genoten! Op een bepaalde plaats in die zware helling groeide er een zeldzaam soort gras, "Bibbelkes" noemden we dat gewas. Eenmaal de zaadstengels verdord, stond dat gras er prachtig te pronken. De droge zaadbolletjes, gelijkend op piepkleine broodjes of op speen, waren veel kleiner dan een erwt of kersenpit. Bij de minste wind rilden en bibberden ze gestaag, vandaar onze benaming. Elk jaar plukten we er ons tuiltje voor moeder, alhoewel er toen nog niet aan bloemschikken werd gedaan.

Ook riskeerden we daar onze nek. Met een afgedankte kinderkoets reden we die steile helling af. We moesten letterlijk stokken in de wielen steken om beneden niet te pletter te storten. Wat rook het daar lekker naar grassen, munt, wilde marjolein en andere wilde planten! Wat was het daar zalig vertoeven in de zon, met sjirpende krekels alom! Veel later, lang nadat we deze periode in ons jeugdig leven ontgroeid waren, heeft de eigenaar er populieren op geplant, het terrein afgespannen en er koebeesten op gezet. Of de bibbelkes er nog staan, weet ik niet.

Door Marc Herckens uit "Weit was ..." van de Heemkring Sint-Truiden Zuid-Oost 2010

Ondertussen zijn Marc en Diederik eens gaan rondsnuffelen op het terrein. Maar lang zoeken leverde niets op. De bibbelkes die vernoemd worden, is een trilgras Bevertjes (*Briza media*). Je ziet dat door dergelijke waargebeurde verhalen, we ook kunnen planten inventariseren. Weliswaar in het verleden. Prachtig.

We zijn naar het volgende op zoek: Wie weet waarom ze deze berg de Wijsberg noemen?